

Tests. Atbildes. 1. – c; 2. – d; 3. – d; 4. – d; 5. – a; 6. – c; 7. – a; 8. – c;
9. – c; 10 – b; 11. – a; 12.- c; 13. – d; 15. – c; 16. – a; 17. – d; 18. – c;
19. – b; 20.- c; 21. – a; 22. – c.

1. uzdevums (12 punkti).

2.

Cena (eiro)	Pieprasītais daudzums (vien.)		Piedāvātais daudzums (vien.)	
	D ₁	D ₂	S ₁	S ₂
4	5000	7500	9000	9500
3	6000	8000	8000	9000
2	7000	8500	7000	8500
1	8000	9000	6000	8000

a) (3 p.) 1p. par katru pareizu atbildi.

b) (1 p.) $Q_E = 7000$ vien.

c) (1 p.) $P_E = 1$ eiro

d) (1p.) $TR = 3 \times 6000 = 18000$ eiro.

e) (2 p.) 1 p., ja noteikts, ka tirgus līdzsvara cena mainās no 2 eiro līdz 3 eiro. 1 p., ja noteikts, ka līdzsvara daudzums no 8500 vien. līdz 8000 vien.

f) (2 p.) 1p. Tirgus līdzsvara cena: var gan samazināties, gan paaugstināties vai nevar noteikt vai nepietiek informācijas, lai noteiktu.

1p. Tirgus līdzsvara daudzums: noteikti samazināsies.

g) (2 p.)

(1p.) 1. arguments: TR samazinās, tātad - neelasģigs

(1p.) 2. arguments: e- mazāks par 1, tātad neelasģigs

3. uzdevums. (10 punkti)

Aprēķini!

- a) (1 p.) $AVC = 420000:14000 = 30$ eiro.
- b) (1 p.) $AFC = 280000 :14000 = 20$ eiro.
- c) (1 p.) $ATC = 20 + 30 = 50$ eiro
- d) (1 p.) $Peļņa = (80 - 50) \times 14000 = 420000$ eiro
- e) (3 p.) $Q_{BZP} = FC / (P - AVC) = 280000 : (80 - 30) = 5600$ vien.
- f) (1 p.) Peļņas zemākā cena = 50,01 eiro. (Par pareizu uzskatīt arī 50 eiro.)
- g) (2 p.) Turpināt ražošanu ar zaudējumiem, jo zaudējumi būs mazāki par pastāvīgām izmaksām (FC).

4. uzdevums. (13 punkti)

Uzraksti aprēķinu gaitu!

- a) (1p.) Katra saņems pa 10000 eiro (10×1000)
- b) (2p.) (1p.) Unai ienesīgums 5%. $((50/1000) \times 100) = 5\%$ gadā.
(1p.) Austrai ienesīgums $((50/950) \times 100) = 5,2\%$ četros gados, ,
vidēji 1,3% gadā. Ienesīgums ir lielāks Unai.
- c) (1p.) Piedalīties pārvaldē = akcionāru sapulcē/saņemt dividendi/saņemt likvidācijas kvotu.
- d) (1p.) AS "K" bija emitējusi: $3000000 : 2 = 1,5$ milj. akciju.
- e) (1p.) $((0,05 : 2,00) \times 100) = 2,5\%$ gadā
- f) (4p.) Nopērk $(10000 : 2) = 5000$ akciju
Ik gadu saņem dividendi $250 - 3$ gadus bankā = 261,42
 $250 - 2$ gadus bankā = 257,55
 $250 - 1$ gadu bankā = 253,75
 $250 -$ saņem 4.g. b. = 250 Kopā 1027,27
Pārdod 5000 akcijas par $(2 \times 1,05) 2,1$ eiro = 10500 eiro.
Tīrais ienākums = $1027,27 + 500 = 1527,27$
Ienesīgums 4 gadu laikā = $(1527,27: 10000) \times 100 = 15,27\%$
Gadā vidēji= 3,8%.
- g) (3p.) Aprēķini Gunta ieguldījuma vidējo gada ienesīgumu?
Nopērk 5000 akcijas.
4 gadu laikā kurss paaugstinās līdz 2,431 eiro
Pārdod iegūst $2,431 \times 5000 = 12155,06$

$$\text{Ienesīgums} = (2155,06/10000) \times 100 = 21,55\%$$

$$\text{Vidēji gadā} = 5,39\%$$

5. uzdevums (12 punkti).

A. Uzraksti, kādu (kādas) rādītājus izmantosi, lai;

- a) (1 p.) Reālā IKP procentuālās izmaiņas noteiktā periodā.
- b) (1 p.) Salīdzinot pieprasījuma (cenas) elastības koeficientus.
- c) (1 p.) Reālo IKP uz vienu nodarbināto vai vienā stundā saražoto.
- d) (1 p.) Kopējo derīgumu.
- e) (1 p.) Džini koeficientu, Lorenca līkni/ienākumus pa kvintilēm, decilēm.
- f) (1 p.) CPI, inflāciju (tempu).

B. Attēlo ar ekonomisko modeli! Modelī jāparāda: modeļa nosaukumu, apzīmējumus pie asīm un mērvienības, sakarību grafiski attēlojumu.

- a) (3p.) Cena noteikta virs tirgus līdzsvara + ievēroti augstāk minētie nosacījumi.
- b) (3p.) Ir 3 līknes un Latvijas līknei lielāks izliekums + ievēroti augstāk minētie nosacījumi.

6. uzdevums. (8 punkti).

- a) (1 p.) $I_g = 12 + 3 = 15$ mljrd. eiro
- b) (2 p.) Uzraksti pēc kādas metodes var aprēķināt IKP un aprēķini to!
Metode: izdevumu.
 $IKP = C + I + G + X_n = 45 + 15 + 20 - 2 = 78$ mljrd. eiro.
- c) (1 p.) $S = 50 - 45 = 5$ mljrd. eiro
- d) (1 p.) Pamatlīdzekļu vērtība = $3 \times 5 = 15$ mljrd. Euro.
- e) (1 p.) Eksports ir (par 2 mljrd eiro) mazāks par importu.
- f) (2 p.) Var, ja I_g ir mazākas par pamatlīdzekļu nolietojumu jeb amortizāciju.

7. uzdevums (12 punkti).

Iepazīsties ar valsts X nodokļu ieņēmumiem, budžeta izdevumiem, reālo IKP! Veic nepieciešamos aprēķinus un atbilde uz sekojošajiem jautājumiem!
(Sastādīts izmantojot McConel, Brue, Flynn, 2018., p. 287.)

Budžeta izdevumi (\$)	Nodokļu ieņēmumi (\$)	Reālais IKP (\$)
160	100	500
160	120	600
160	140	700
160	160	800
160	180	900

a) (1 p.) $((100/500) \times 100 = 20\%$ (var jebkuru citu kombināciju – rezultāts vienāds)

b) (2 p.) Proporcionālā, jo pie jebkura IKP apjoma – nodokļu ieņēmumi ir 20% apmērā.

Pieņemsim, ka valsts X potenciālais IKP ir 700\$, bet faktiski saražotais reālais IKP ir 600\$. Šo nosacījumu jāievēro atbildot uz punktiem c,d,e,f,g.

c) (2 p.) Recesijas plaisa, jo reālais IKP ir mazāks par potenciālo.

d) (2 p.) $((100/600) \times 100 = 16,7\%$

16,7: 2,5 (var 2; 3) = 6,7% - cikliskā komponente

Faktiskā bezdarba līmenis = 6,7 + 4 = 10,7%

e) (1 p.) Ar deficītu, jo izdevumi 160\$ ir lielāki par ieņēmumiem 120\$.

f) (1 p.) Stimulējošo fiskālo politiku, jo budžets ir ar deficītu.

g) (1 p.) Stimulējošo fiskālo politiku, jo budžets ir ar deficītu.

h) (2 p.) Progresīvo nodokļu sistēmu, bezdarbnieku pabalstu sistēmu.

8. **uzdevums** (12 punkti). Nosaki vai apgalvojums ir patiess vai aplams!
Pamato, kāpēc aplams vai patiess!

Apgalvojums	P/A	Pamatojums
1. (2 p.) Nauda ir ikvienā sabiedrībā neatkarīgi no tās attīstības pakāpes.	P	Pirmatnējās – preču nauda
2. (2 p.) Preces cena paaugstinās tikai tad, kad palielinās tās vērtība.	A	Inflācija, pieprasījuma pieaugums, piedāvājuma samazināšanās.
3. (2 p.) Ceļojumiem ienākuma	A	Tas liecina, ka ceļojumi ir

<p>elastības koeficients ir lielāks par 1. Tas liecina, ka ceļojumu pieprasījums ir elastīgs.</p>		<p>luksusa prece.</p>
<p>4. (2 p.) Preces cenas paaugstināšanās izraisa pieprasījuma līknes nobīdi pa kreisi.</p>	A	<p>Izraisa kustību pa pieprasījuma un piedāvājuma līknēm.</p>
<p>5. (2 p.) Ja preces cena (P) sedz vidējās mainīgās izmaksas (AVC), bet nesedz vidējās kopējās izmaksas (ATC), tad uzņēmumam ir izdevīgāk pārtraukt šīs preces ražošanu.</p>	A	<p>Ja slēgs tad, zaudējumi būs vienādi ar FC, bet, ja turpinās, tad mazāki par FC.</p>
<p>6. (2 p.) Uzņēmumam ir ekonomiski izdevīgi palielināt ražošanas apjomu, ja galējie ieņēmumi (MR) ir lielāki par galējām izmaksām (MC).</p>	P	<p>Jo tad, katra papildus saražotā prece palielinās peļņu. (Ienesīs lielāku naudas summu nekā būs izmaksas.)</p>

Situācijas analīze (24 punkti).

1. (2 p.) 1. punkts par katru pareizu atbildi pēc būtības

- a) inflācija nedrīkst vairāk kā par 1,5 procentu punktiem pārsniegt triju inflācijas ziņā labāko dalībvalstu vidējo rādītāju, vai tuvu, bet zem 2%.
- a) budžeta deficīts nedrīkst pārsniegt 3% no IKP;

2.(5 p.)

Pamatojums (2 p.), jo ekonomikā **recesija**, valdībām jāīsteno stimulējošā fiskālā politika, rodas **budžeta deficīts**, tas **jāsedz ār ārējiem** aizņēmumiem.

Modelis (3.p.)

1. p. Apzīmējumi pie asīm: cenu līmenis un RIKP vai Izlaide vai Y.

1 p. pareizi apzīmējumi pie līknēm

1 p. LRAS, AD, AS (SAS), tad recesijas plaisa, ja ar Keinsa – makroekonomiskais līdzsvars horizontālajā segmentā vai starpsegmenta sākumā. Cikliskās attīstības modeli – ir potenciālā IKP līkne, punkts lejupslīdes fāzē, zem potenciālā.

3. (5 p.)

2 p. – stimulējošo (1 p.) fiskālo politiku (1p.)

3 p. – AD līkne pa labi. AD, AS, LRAS līknes krustojas vienā punktā.

4. (4 p.) Pa 1 p. par katru pareizu atbildi.

Ieguvumi īstermiņā: palielinās kopējais pieprasījums (AD), palielinās nodarbinātība, samazinās bezdarbs, palielinās reālais IKP (izlaide, Y), palielinās nodokļu ieņēmumi.

Zaudējumi (izmaksas) ilgtermiņā: valsts parāda apkalpošanas izdevumi (% maksājumi, varētu arī parāda atdošana); samazinās fiskālā telpa = budžeta izdevumi, līdz ar to AD samazinās, reālais IKP (izlaide, Y) samazinās.

1. (8 p.)

2 p. - straujas izaugsmes laikā budžetam jābūt ar pārpalikumu (1 p.), RIKP jātuvina potenciālajam IKP, bet sabalansēts budžets vēl vairāk veicinātu makroekonomisko nestabilitāti (reālais IKP vēl vairāk pārsniegtu potenciālo – sekas straujāka inflācija, pieaug izmaksas, samazinās konkurētspēja.

2 p. – var ar cikliskās attīstības modeli – ar pārtrauktu līniju vēl lielāku, straujāku augšupeju, ar LRAS, AD, AS – inflācijas plaisa, ar Keinsa – AD jau ir vertikālajā un nobīdās vēl uz augšu.

2 p. – lejupslīdes laikā jāveido budžets ar deficītu, lai stimulētu ekonomisko aktivitāti. Sabalansēts budžets lejupslīdes laikā ir mazāks par

pirmslejupslīdes budžetu un tas vēl vairāk samazina AD un rezultātā samazināsies reālais IKP (izlaide, Y)

2 p. – ar cikliskās attīstības modeli – ar pārtrauktu līniju iezīmē lielāku lejupslīdi, Ar LRAS – lielāku recesijas plaisu, ar Keinsa – AD pa kreisi uz horizontālo vai starpsegmenta sākumu.